

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

OPISKELIJOIDEN ROKOTUS- TIETÄMYS JA -ASENTEET

Tartuntatautilain mukaiset rokotukset sosiaali- ja terveysalalla

TEKIJÄT

Linda Kymäläinen

Satu Heimala

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Bioanalyytikon tutkinto-ohjelma	
Työn tekijät Linda Kymäläinen, Satu Heimala	
Työn nimi Opiskelijoiden rokotustietämys ja -asenteet - Tartuntatautilain mukaiset rokotukset sosiaali- ja terveysalalla	
Päiväys 20.11.2023	Sivumäärä/Liitteet 29/3
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Savonia-ammattikorkeakoulu	
Tiivistelmä <p>Tartuntatautilaissa määritellään sosiaali- ja terveysalan työntekijän ja opiskelijan rokotussuoja (Tartuntatautilaki 1227/2016, 48 §). Opinnäytetyö toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena, jonka tilaajana toimi Savonia-ammattikorkeakoulu. Tutkimuksen tarkoituksena oli saada ja tuottaa uutta tietoa Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden suhtautumisesta tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin. Tarkoituksena on selvittää opiskelijoiden rokotustietämystä ja -asenteita, sekä minkä kanavan kautta kyselyyn vastanneet sosiaali- ja terveysalan opiskelijat ovat saaneet tai olisivat halunneet saada tietoa rokotuksista. Tutkimuksen tavoite on kehittää Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille annettavaa rokotetietoutta tutkimuksessa saadun uuden tiedon pohjalta.</p> <p>Tutkimuksen aineisto kerättiin Webropol-verkkokyselyllä. Kysely lähetettiin 1000 Savonia-ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijalle, joista kyselyyn vastasi 212 opiskelijaa. Saatuja tuloksia esitettiin havainnollistavina lukuina, kaavioina ja taulukoina.</p> <p>Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden suhtautuminen rokotuksiin oli myönteistä. Tartuntatautilain vaatimista rokotteista ja rokotusohjelman mukaisista rokotuksista sekä rokotteiden tehosta ja vaikuttavuudesta oltiin tietoisia. Rokotteiden toimivuuteen luotetaan, eikä rokotusten ottamista fyysisen kivun tai mahdollisten häiritsevien vaikutusten takia pelätty. Suurin osa vastaajista ymmärsi, miksi työelämässä vaaditaan rokotukset. Opiskelijat, joilla oli aikaisempi sosiaali- ja terveysalantutkinto, olivat pääsääntöisesti tietoisempia rokotuksista. Vastauksista kävi ilmi, että tartuntatautilain mukaisista rokotteista oli saatu eniten tietoa YTHS:ltä, mutta tietoa haluttaisiin enemmän opintojen alussa tutoropettajalta ja Savonian opiskelijoiden Intranetistä. Jatkotutkimuksena voisi olla esimerkiksi kvalitatiivinen tutkimus, joka syventyisi enemmän opiskelijoiden ajatuksiin mistä rokotusasenteet ovat peräisin.</p>	
Avainsanat Sosiaali- ja terveysalan opiskelijat, rokotukset, rokotus asenteet, tartuntatautilaki	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Biomedical Laboratory Science	
Authors Linda Kymäläinen, Satu Heimala	
Title of Thesis Students' vaccination knowledge and attitudes - Vaccinations in accordance with the Communicable Diseases Act in the social and health care sector	
Date 20.11.2023	Pages/Appendices 29/3
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences	
<p>Abstract</p> <p>The Communicable Diseases Act defines the vaccination protection of social and health care workers and students (Communicable Diseases Act 1227/2016, section 48). The thesis was carried out as a quantitative survey commissioned by Savonia University of Applied Sciences. The purpose of the study was to obtain and produce new information on the attitudes of Savonia's social and health care students towards vaccinations in accordance with the Communicable Diseases Act. The aim is to find out students' vaccination knowledge and attitudes, and through which channel the social and health care students who responded to the survey have received or would have liked to receive information about vaccinations. The aim of the study is to develop the vaccine information provided to Savonia's social and health care students on the basis of the new information obtained in the study.</p> <p>The data for the study was collected with a Webropol online survey. The survey was sent to 1,000 social and health care students at Savonia University of Applied Sciences, of whom 212 responded. The results obtained were presented in the form of illustrative figures, graphs and tables.</p> <p>Savonia's social and health care students' attitude towards vaccinations was positive. People were aware of the vaccines required by the Communicable Diseases Act and vaccinations in accordance with the vaccination programme, as well as of the effectiveness of vaccines. There is confidence in the effectiveness of the vaccines, and there was no fear of getting vaccinated due to physical pain or possible side effects. The majority of respondents understood why vaccinations are required in working life. Students with a previous degree in social and health care were, as a rule, more aware of vaccinations. The responses revealed that the YTHS had provided the most information on vaccines under the Communicable Diseases Act, but more information would be requested from the tutor teacher and Savonia's students' intranet at the beginning of their studies. Further research could be, for example, a qualitative study that would delve more deeply into students' thoughts on where vaccination attitudes originate.</p>	
<p>Keywords</p> <p>Social and healthcare students, vaccinations, vaccination attitudes, communicable diseases act</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	TARTUNTATAUTILAKI JA SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA VAADITUT ROKOTUKSET	6
3	ROKOTUSASENTEET	8
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET	10
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	11
5.1	Määrällinen tutkimus	11
5.2	Tutkimuksen lähtökohdat	11
5.3	Kyselylomakkeen laatiminen	12
5.4	Aineiston keruu	13
5.5	Aineiston analysointi	13
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	15
6.1	Vastaajien taustatiedot	15
6.2	Opiskelijoiden rokotustietämys ja -asenteet	15
6.3	Tiedonsaanti sosiaali- ja terveysalalla vaadituista rokotteista	16
7	POHDINTA	18
7.1	Tulosten tarkastelu	18
7.2	Opinnäytetyön merkitys ja hyödynnettävyys	19
7.3	Etiikka ja luotettavuus	20
7.4	Ammatillinen kasvu	21
	LÄHTEET	23
	LIITE 1: KESKEISIMMÄT TUTKIMUSTULOKSET	25
	LIITE 2: WEBROPOL-KYSELY	26
	LIITE 3: SAATEKIRJE	29

1 JOHDANTO

Tartuntatautilaissa (48 §) määritellään sosiaali- ja terveysalan työntekijän ja opiskelijan riittävä rokotussuoja potilaiden suojaamista varten. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijalla on oltava joko rokotusten tai sairastetun taudin antama suoja vesirokkoa ja tuhkarokkoa vastaan. Lisäksi täytyy olla influenssarokotus ja mikäli opiskelija työskentelee imeväisikäisten kanssa, vaaditaan myös rokote hinkuuskää vastaan. (Tartuntatautilaki 1227/2016, 5 luku 48 §.) Veritartuntavaaraan joutuvat opiskelijat voivat saada opiskeluterveydenhuollosta lisäksi hepatiitti B-rokotuksen veritartuntavaarojen varalle (THL 2022).

Rokotusasenteilla ja tieteellisen tiedon määrällä on tutkimusten mukaan selkeä yhteys. Ihmisten mahdolliseen rokote kriittisyyteen vaikuttaa usein väärän tiedon saanti tai tiedon puute. Erilaisten myyttien huomattiin vaikuttavan HPV-rokotteen (ihmisen papilloomavirus, engl. human papilloma virus) rokote kattavuuteen laskevasti ja niitä haluttiin oikaista. Sosiaalisesta mediasta ja internetistä löytyy paljon myyttejä ja väärää tietoa rokotuksista. Tieteellisten todisteiden ja oikean tiedon avulla voidaan ihmisten väärinymmärrettyä tietoa muuttaa ja vaikuttaa ihmisten rokoteasenteisiin. (Bednarczykin 2018.)

Tämä opinnäytetyö toteutettiin määrällisenä tutkimuksena. Työn tilasi Savonia-ammattikorkeakoulu. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat sosiaali- ja terveysalan opiskelijat ja tutkimus rajattiin Savonian ammattikorkeakoulun opiskelijoihin, koska Tartuntatautilaki (1227/2016, 48 §) määrittelee heidän rokotautumistaan työelämää varten. Vastaukset kerättiin tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita noudattavalla Webropol-verkkokyselyllä mahdollisimman monelta Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijalta. Tutkimuksen tarkoituksena on saada ja tuottaa uutta tietoa Savonian sote-alan opiskelijoiden suhtautumisesta tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin ja selvittää heidän rokotustietämystänsä, asenteita, sekä minkä tiedotuskanavan kautta rokotuksiin liittyvää tietoa mieluiten haluttaisiin saada. Tutkimuskysymyksiä ovat: Miten sosiaali- ja terveysalan opiskelijat suhtautuvat rokotuksiin? Mistä opiskelijat ovat saaneet tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin liittyvän tiedon? Millä tavalla he haluaisivat saada tietoa tartuntatautilain vaatimista rokotuksista? Tutkimuksen tavoite on kehittää Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille annettavaa rokotetietoutta tutkimuksessa saadun uuden tiedon pohjalta.

Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen, sillä rokotusasiat koskettavat jokaista Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijaa työelämässä. Rokotustietoisuutta, asenteita ja tiedon saantia kartoittamalla Savonia saa arvokasta tietoa, kuinka tulevaisuudessa voitaisiin kehittää opiskelijoille annettavaa opetusta ja tiedon antoa rokotuksiin liittyen.

2 TARTUNTATAUTILAKI JA SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA VAADITUT ROKOTUKSET

Tartuntatautilaissa määritellään, kuinka voidaan ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä, sekä minimoidaan ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvat haitat. Tartuntataudit luokitellaan yleisvaarallisiksi ja valvottaviksi niille määriteltyjen kriteerien mukaisesti. Yleisvaarallinen tartuntatauti on, jos taudin tarttuvuus on suuri, tauti on vaarallinen ja taudin leviäminen voidaan estää perustellusti kohdistettavilla toimenpiteillä. Valvottava tartuntatauti tarkoittaa, että taudin esiintymistä seurataan lääkärin antamilla tiedoilla, taudin leviäminen edellyttää erityisiä toimenpiteitä taudin toteamisen ja hoidon varmistamiseksi tai kyseessä on kansallisella rokotusohjelmalla ehkäistävä tauti. (Tartuntatautilaki 1227/2016, 48 §.)

Työterveyshuoltolain 44 § mukaisesti kansallisen rokotusohjelman rokotukset ovat tartuntataudeilta suojaamista varten annettavat rokotteet. Sosiaali- ja terveysministeriön tehtävä on päättää rokotusohjelmaan kuuluvat rokotteet yhdessä rokotusalan asiantuntijoiden kanssa. On myös määritelty, että hyvinvointialueen on järjestettävä rokotusohjelman mukaiset rokotukset kuntalaisille. Rokotusohjelman mukaisten rokotteiden ottaminen on kuitenkin vapaaehtoista. Sosiaali- ja terveysalalla joihinkin työn kuviin liittyvien veritapaturmien vuoksi suositellaan ottamaan myös hepatiitti- rokotus, joka kuuluu työnantajan järjestämän työterveyshuoltolain piiriin ja työnantaja on velvollinen kustantamaan sellaiset rokotukset, sekä myös influenssarokotukset. (Työterveyshuoltolaki 1383/2001, 44 §.)

Tartuntatautilaissa 48 §:ssa on määritetty työntekijän ja opiskelijan rokotussuoja potilaiden suojaamiseksi. Työskennellessä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yksiköiden asiakas- ja potilastiloissa, joissa hoidetaan tartuntataudeille alttiita asiakkaita tai potilaita työntekijältä ja työharjoittelussa olevalta opiskelijalta vaaditaan rokotuksen tai sairastetun taudin antama suoja vesirokkoa ja tuhkarokkoa vastaan. Lisäksi vaaditaan rokotuksen antama suoja influenssaa ja imeväisikäisiä hoitavilta hinkukyskää vastaan. Opiskelijoiden rokotussuojasta huolehtii opiskeluterveydenhuolto. Tartuntavaaraan joutuvat opiskelijat voivat saada opiskeluterveydenhuollosta lisäksi hepatiitti B-rokotuksen esimerkiksi veritapaturmien varalle (THL 2022). Työnantajalla on oikeus käsitellä työntekijän tai työharjoittelussa olevan opiskelijan soveltuvuutta riittävän rokotussuojan osalta terveydenhuoltolain mukaisesti (Tartuntatautilaki 1227/2016, 48 §). Opiskelijoita kehoitetaan tarkistamaan rokotussuojansa itsearviointilomakkeen avulla ja ottamaan tarvittavat rokotteet vähintään 3kk ennen harjoittelun alkamista. Voidaan korostaa sekä opiskelijan vastuuta omasta rokotussuojastaan että harjoittelupaikan velvollisuutta varmistaa opiskelijoiden soveltuvuus tartuntatautien torjunnassa. Opiskelijaterveydenhuollosta saa todistuksen, jos opiskelija ei allergian vuoksi voi rokotetta ottaa. (YTHS julkaisuaika tuntematon.)

Työnantaja voi poikkeuksellisesti erityisestä syystä kuitenkin käyttää tartuntatautilain 48 §:n mukaisissa tiloissa henkilöä, jolla ei ole riittävää rokotussuojaa. Syitä rokotussuojattoman henkilökunnan käyttöön voi olla esimerkiksi työvoimapula, jolloin ei ole käytössä muuta ammattitaitoista henkilökuntaa. Joskus voi olla niin, että uusi työntekijä on saatava nopeasti töihin, vaikka ei ole riittävää rokotussuojaa. Voi olla myös tilanteita, ettei työntekijän oma terveydentila salli rokotusten ottamista, esimerkiksi allergia rokotusainetta vastaan. (THL 2023b.) 48 §:ssa määriteltyä rokotesuojaa ei välttämättä tarvitse vaatia niiltä, jotka satunnaisesti vierailevat toimipisteessä eivätkä pääsääntöisesti työskentele siellä. Esimerkiksi henkilöt, jotka käyvät paikalla lyhytaikaisen työtehtävän vuoksi,

voivat olla poikkeus. Päätös siitä, kuka on velvollinen noudattamaan tätä säännöstöä, on aina toimipisteen johdon tehtävä. (THL 2020.)

Haviarin ym. (2015) julkaisussa kerrotaan, että terveydenhuollon työntekijät ovat todella alttiissa asemassa saamaan tartuntoja, jonka vuoksi heidän rokotuskattavuudellaan on merkittävä vaikutus tautien ja epidemioiden leviämiseen. Euroopan sisälläkin on vaihtelevuutta rokotussuosituksissa, vaikka yleisesti rokotuksia suositellaan otettavaksi terveydenhuollon työntekijöille ja muulle väestölle. Haviarin ym. yhteenvedossa käsitellään yleisimpiä rokotuksia, joita ovat influenssa, hepatiitti B, hinkuyskä, tuhkarokko, sikotauti, vihurirokko, jäykkäkouristus ja kurkkumätä. (Haviari ym. 2015.)

3 ROKOTUSASENTEET

Rokotusasenteet tarkoittavat erilaisia rokotuskriittisyyden ja -epäröinnin muotoja, jotka helposti leimataan rokotevastaisuudeksi (Väliverronen, Sivelä & Nohynek 2020). Rokotekriittisyys tarkoittaa rokotusten kritisointia ja suoranaista vastustusta, koska rokotteen ajatellaan olevan terveydelle vaarallinen, hyödytön ja moraaliton. Rokotusvastaisuus ei ole mikään uusi ilmiö, koska sitä on havaittu jo 1700-luvun lopulla isorokkorokotteesta lähtien. Suomessa rokotusvastaisuutta on tutkittu 1900-luvun alussa luonnonparannustavan ja vegetarismien kannattajien kirjoitusten perusteella. Aihetta on tutkittu historian tutkimuksena laadullisen analyysin menetelmin. Tulokset kertovat, että luonnonparannustavan ja vegetarismien kannattajat vastustivat rokotusta, koska heillä oli erilainen sairauskäsitys kuin länsimaisella lääketieteellä. He ajattelivat silloin rokotuksen olevan terveydelle vaarallinen, moraaliton ja täysin hyödytön. (Rytty 2020.)

Ihmisten mahdolliseen rokotekriittisyyteen vaikuttaa usein väärän tiedon saanti tai tiedon puute. Erilaiset myytit huomattiin vaikuttavan HPV-rokotteen rokotekattavuuteen laskevasti ja niitä haluttiin oikaista. Sosiaalisesta mediasta ja internetistä löytyy paljon myyttejä ja väärää tietoa rokotuksista. Tieteellisten todisteiden ja oikean tiedon avulla voidaan ihmisten väärinymmärrystä muuttaa ja vaikuttaa ihmisten rokoteasenteisiin. (Bednarczykin 2018.)

Suomalaiset suhtautuvat rokotuksiin pääsääntöisesti myönteisesti. Ajoittaista rokotuskielteisyyttä ilmenee, mikä johtuu esimerkiksi maailmantilanteesta, poliittisista kannanotoista tai tieteellisistä uskomuksista tai ideologioista. Rokotushaluttomuus lisääntyy edellä mainituista syistä ja se muokkaa ihmisten tutkittuun tietoon perustuvaa ymmärrystä ja järkevää päätöksen tekoa. Suomessa kuitenkin pääosin ollaan rokotusmyönteisiä ja siksi vapaaehtoisuuteen perustuva rokotusmalli on toiminut melko hyvin. Kansalaisten tulisi saada riittävästi tietoa tartuntataudeista ja rokotuksista, jolloin suhtautuminen rokotuksiin muuttuisi myönteisempään suuntaan. Kansalaisten rokotusasenteisiin vaikuttaa myös heidän oma henkilökohtainen moraalikäsitelmänsä ja arvovalintansa, jotka eivät perustu tieteeseen vaan jokaisen omaan kokemukseen. Sosiaalisen median välityksellä leviää nopeasti niin kielteinen kuin myönteinenkin suhtautuminen rokotuksiin. (Launis 2013.)

Kyselytutkimuksella on selvitetty myös terveydenhuollon ammattilaisten asenteiden vaikutuksia heidän kausi-influenssarokotuksiinsa, heidän lapsiensa rokotusohjelmaan kuuluvien rokotusten antamiseen ja suosittelevatko he potilailleen rokotteiden ottamista. Tuloksena selvisi, että suurin osa kyselyyn osallistuneista luottaa vahvasti rokotteiden hyötyihin ja turvallisuuteen. Ne ammattilaiset, jotka eivät ole itse ottaneet rokotteita, eivät rokottaneet lapsiaan, eivätkä niin todennäköisesti suositelleet potilailleen rokotetta. Mitä korkeammin ihminen oli koulutettu, sitä luottavaisempia he olivat rokotteita kohtaan. (Karlsson ym.2019.)

Koronavirus Covid-19-rokotevastaisuuden syitä on tutkittu 115 maassa ympäri maailmaa. Osa rokotevastaisista eivät yksinkertaisesti pidä rokotuksista ja hylkäävät ne sen takia suoraan. Rokotuksen ottaminen on joillekin käytännössä hankalaa, koska töistä tai koulusta ei voi olla pois, rokotusajan saaminen voi olla vaikeaa, kulkeminen rokotuspaikalle ja kielimuurit aiheuttavat haasteita. Muut syyt

rokotteen epäröintiin voivat olla psykososiaalisia, kuten esimerkiksi sosiaalinen-paine, huoli sivuvaikutuksista, epävarmuus rokotteen tehosta, halu odottaa ja nähdä miten rokote toimii käytännössä. Kulttuuri ja sosioekonominen asema voivat myös vaikuttaa mielipiteeseen. (Storey 2022.)

Neumann-Böhmen ym. (2020) tutkimuksessa selvitettiin eurooppalaisten ihmisten asenteita ja rokotushalukkuutta koronavirusta vastaan. Tutkimuksessa havaittiin selviä eroja rokotushalukkuudessa sukupuolten ja ikäryhmien välillä. Miehet olivat huomattavasti halukkaampia ottamaan rokotteen kuin naiset. Suurin rokotushalukkuus oli yli 55-vuotiailla miehillä. Naiset olivat ylipäätään miehiä haluttomampia ottamaan rokotteita. Naisista 45–54-vuotiaat olivat haluttomimpia ottamaan rokotuksen. Epäilevyys johtui pääosin rokotteen mahdollisista sivuvaikutuksista. (Neumann-Böhme ym. 2020.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyö toteutettiin määrällisenä tutkimuksena. Tutkimuksen tarkoitus on saada ja tuottaa uutta tietoa Savonian sosiaali- ja terveysalanopiskelijoiden suhtautumisesta tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin. Tarkoituksena on selvittää opiskelijoiden rokotustietämystä ja -asenteita, sekä minkä kanavan kautta kyselyyn vastanneet sosiaali- ja terveysalan opiskelijat haluaisivat saada tietoa rokotuksista. Webropol-kyselyn avulla kerätään mahdollisimman kattavasti vastauksia eri sosiaali- ja terveysalojen opiskelijoilta. Tutkimuskysymyksiä ovat: Miten sosiaali- ja terveysalan opiskelijat suhtautuvat rokotuksiin? Mistä opiskelijat ovat saaneet tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin liittyvän tiedon? Millä tavalla he haluaisivat saada tietoa tartuntatautilain vaatimista rokotuksista? Tutkimuksen tavoite on kehittää Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille annettavaa rokotetietoutta tutkimuksessa saadun uuden tiedon pohjalta. Lisäksi vastausten perusteella pyritään selvittämään minkä kanavan välityksellä tiedonsaanti ja ohjaus koettaisiin sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden keskuudessa mielekkäimmäksi.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Määrällinen tutkimus

Tutkimusmenetelmä on määrällinen tutkimus, eli kvantitatiivinen menetelmä. Kvantitatiivinen menetelmä tutkii tietoa numeraalisesti. Tulokset esitellään lukuina, kaavioiden ja taulukoiden muodossa. Tutkijat selittävät numeroina esillä olevan tiedon sanallisesti ja miten asiat liittyvät toisiinsa tai eroavat toisistaan (Vilka 2007).

Numeeriset ja graafiset esitykset eivät kuitenkaan ole yksinään riittäviä tulosten esittämisessä tutkimuksessa. Taulukot, kuviot ja tunnusluvut rikastuttavat tekstiä, helpottavat tulosten ymmärtämistä ja toimivat vuorovaikutuksessa tekstin kanssa. Taulukot tarjoavat laajaa numerotietoa kokonaisuudessaan, kun taas kuviot tekevät tietojen vertailusta helpompaa. Tärkeimmät tulokset tulisi esittää taulukoiden ja kuvioiden avulla, kun taas muita tuloksia voi kuvata tekstin kautta. Tekstissä tutkija voi myös ohjata lukijan huomion erityisiin taulukoissa ja kuvioissa esitettyihin tuloksiin. Tutkimustulos on objektiivinen eli tutkijasta riippumaton, tutkijan ei pidä esittää tuloksia siten, että lukija saisi tarkoituksenhakuisesti väärän kuvan tuloksista. (Vilka 2007.) Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää riittävän suurta ja kattavaa otosta. Aineiston keruu tapahtuu yleensä kyselytutkimuksena ja menetelmällä saadaan kartoitettua hyvin olemassa olevaa tilannetta. (Heikkilä 2014.)

Määrällisessä tutkimuksessa mittaaminen on keskeistä, joten on tiedettävä täsmällisesti mitä tutkitaan ja mitä pitää mitata. Mittaaminen tapahtuu valittujen muuttujien, kuten iän, ajan ja sukupuolen avulla havaintoyksikön ominaisuuksien arvioimisena. Muuttujat käsitellään usein käsitteellisinä asioina, joten ne on purettava pienempiin osiin, kuten kysymyksiin ja vastausvaihtoehtoihin ennen mittaamista. Määrällisessä tutkimuksessa on tärkeää määritellä käsitteet tarkasti ennen aineiston keräämistä. Jokaisen vastaajan on ymmärrettävä käsitteet ja kysymykset samalla tavalla varmistaakseen luotettavat ja yleistettävät tutkimustulokset. Aineiston kerääminen vaatii huolellista suunnittelua eikä sitä tulisi tehdä pikaisesti ilman selkeää suunnitelmaa. (Vilka 2007.)

5.2 Tutkimuksen lähtökohdat

Tutkimuksen toimeksiantajana toimi Savonia-ammattikorkeakoulu. Savonia on yksi suurimmista ja monipuolisimmista ammattikorkeakouluista Suomessa. Savoniassa on kampuksia kolmella eri paikkakunnalla; Iisalmessa, Kuopiossa ja Varkaudessa. Opiskelu voidaan toteuttaa työn ohessa tai etäopiskeluna perinteisen päivätoteutuksen sijaan. Savoniassa on mahdollista valita sopiva opintopolku kuu delta eri koulutusaloista ja yhteensä näillä aloilla opiskelee yli 8000 opiskelijaa, joista osa on ulkomaalaisia vaihto-opiskelijoita. Opintojen lisäksi Savonia tutkii, kehittää ja toteuttaa uusia innovaatioita ja palveluita yhteistyössä opiskelijoiden ja asiantuntijoiden kanssa. (Savonia ammattikorkeakoulu a.)

Opinnäytetyön aihe valittiin tilaajan antamista vaihtoehdoista vuonna 2021. Aluksi aihe käsitteli Savonian sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoiden asenteita koronarokotteisiin liittyen, mutta koronapandemian laannuttua 2022 koettiin aihe liian suppeaksi, joten aihe vaihdettiin tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin. Päädyttiin aiheeseen ”Opiskelijoiden rokotustietämys ja asenteet”, koska huomattiin opiskelijoiden tarve saada tietoa mitä rokotteita tartuntatautilaki vaatii. Tutkimus rajoittuu Savonian

sosiaali- ja terveysalan opiskelijoihin. Aiheen varmistuttua haettiin tietoa rokotuksiin ja rokotusasenteisiin liittyen. Tiedonhakuun käytettiin eniten Medic ja PubMed tietokantoja, sekä Cinahl, Google Scholar, Finna.fi, Terveysportti ja Oppiportin tietokantoja. Haut tehtiin rajaamalla tulokset vähintään vuonna 2015 julkaistuiksi tai uudemmiksi, jotta tieto olisi mahdollisimman uutta ja luotettavaa. Yleisimpiä hakusanoja, joita käytettiin, olivat *vaccine*, *vaccine hesitancy*, *vaccination attitude*, *health and social services sector*, *rokotusasenteet*, *rokotusvastaisuus*, *rokotus*, *rokotusohjelma*.

5.3 Kyselylomakkeen laatiminen

Kysely on yksi aineiston keräystapa, jossa kysymykset on standardoitu, samat kysymykset esitetään kaikille vastaajille samassa järjestyksessä ja samalla tavalla (Vilkkä 2007). Kyselyllä halutaan selvittää opiskelijoiden asennoitumista tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin, joten kysymyksien tulee selvittää vastaajien tietoja, tunteita ja toimintaa. Kysely päädyttiin toteuttamaan Webropol-kyselynä, joka oli helppo jakaa tarpeeksi laajalle vastaajakunnalle. Webropol- kysely koostettiin kerätyn lähde- materiaalin pohjalta.

Kysymykset koottiin kyselylomakkeeseen (LIITE 2). Neljä ensimmäistä kysymystä ovat taustakysymyksiä, joiden perusteella saadaan tietoa vastaajasta. Vastaajien sukupuolta kysyttiin, selvittääksemme onko eri sukupuolten välillä eroja rokotusasenteissa. Tätä haluttiin selvittää, koska tausta-aineistosta nousi esiin kahdenlaisia tuloksia. Toisissa korostui, että Covid-19-rokotevastaisuutta on huomattu olevan enemmän miesten keskuudessa kuin naisten (Wu, Tarimo, Gu, Ma & Mu 2021). Toisaalta tutkimuksissa nousi ilmi, että naiset olivat miehiä epäileväisempiä rokotuksia kohtaan (Neumann-Böhme ym. 2020). Kyselyllä haluttiin siis saada selville, korostuuko sukupuoli Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden vastauksissa.

Vastaajien ikää kysyttiin, koska Lääkärilehdessä esitetyn tutkimuksen mukaan terveydenhuollon henkilöstön asenteet kausi-influenssarokotusta kohtaan ovat muuttuneet ajan mittaan myönteisemmiksi, mutta nuoremmat ovat hieman kriittisempiä ja 20–29-vuotiaat suhtautuvat kaikkein kriittisimmin (Hägglom, Rintala & Oksi 2019).

Vastaajien koulutusala kysyttiin, koska Nurmen, Vuolannon ja Järvisen (2023) tutkimuksen mukaan sairaanhoitajat, terveydenhoitajat ja kätilöt suhtautuvat rokotteisiin pääosin myönteisesti, mutta pieniä eroja eri ammattiryhmien välillä kuitenkin oli. Kyselyn avulla oli mahdollista selvittää Savonian sosiaali- ja terveysalojen koulutusohjelmien välisiä eroja rokotuksiin liittyvissä asenteissa ja tietoisuudessa. Mahdollista aikaisempaa sosiaali- ja terveysalan tutkintoa kysyttiin, koska aikaisemman tutkinnon vuoksi vastaajilla voisi olettaa olevan tietoa tartuntatautilain mukaisista rokotuksista.

Loput kysymykset liittyvät vastaajan tietoihin ja asenteisiin. Vastaajien tiedonsaantikanavaa haluttiin kysyä ja mitä kautta he toivoisivat saavansa tietoa tartuntatautilain mukaisista rokotuksista. Niiden kysymysten perusteella saadaan tietoa, jonka pohjalta Savonia voi tulevaisuudessa parantaa rokotuksiin liittyvää opetusta ja tiedotusta. Tutkimusluvan mukaan ei ollut sallittua kysyä kysymyksiä liittyen terveystietoihin. Sen vuoksi kysymykset, joissa kysyttiin, onko vastaaja ottanut jonkin tietyn rokotteen tuli poistaa kyselystä.

Kysely laadittiin Webropol-verkkopalvelussa. Toiminnot olivat monipuolisia ja kyselyyn saatiin luotua erityyppisiä kysymyksiä. Tutkimuskysymysten perusteella mietittiin, mitä halutaan saada selville ja

minkä tyyllisillä kysymyksillä. Kysymykset pyrittiin asettelemaan loogiseen järjestykseen ja suunniteltiin mahdollisimman helpoiksi vastata, jotta vastaajien motivaatio säilyy. Kysymysten määrä pidettiin maltillisena ja kysymykset pyrittiin pitämään mahdollisimman yksiselitteisenä. Kysymyksiä suunniteltaessa kiinnitettiin erityisesti huomiota yksinkertaiseen kieleen, joten kysymykset eivät sisällä hankalia termejä ja lauserakenne on mahdollisimman yksinkertainen. Lomakkeen ulkonäkö suunniteltiin selkeäksi fontilla ja asettelulla. Suljettujen kysymysten vaihtoehdoissa huomioitiin, että kaikille löytyy sopiva vaihtoehto ja vaihtoehdot eivät sulje toisiaan pois. Väittämiin oli Likertin asteikon mukaiset vastausvaihtoehdot 1–5, joista 1= täysin samaa mieltä, 2= jokseenkin samaa mieltä, 3= ei mielipidettä, 4= jokseenkin eri mieltä ja 5= täysin eri mieltä. Kyselyn lopussa on sekamuotoiset kysymykset, johon voi vastata joko määritellyllä tai avoimella vaihtoehdolla. Avoimella vaihtoehdolla on mahdollisuus saada vastauksia, joita ei etukäteen ole tullut ajatelleeksi, esimerkiksi uusia, toivottuja tapoja saada tietoa vaadituista rokotteista (Heikkilä 2014).

Kyselylomakkeen laatimisen jälkeen haettiin ja saatiin tutkimuslupa Savonialta. Tutkimuslupaa haettiin kohdeorganisaatiolta, jotta kysely voidaan toteuttaa Savonian sote-alan opiskelijoille. (Kettunen 2018). Tehtiin myös ohjaus- ja hankkeistamissopimus, jossa sovittiin työn osapuolten vastuut, velvollisuudet ja oikeudet tutkimustuloksiin. Savonian ohjeiden mukaisesti ohjaus- ja hankkeistamissopimus tehtiin yhdessä ohjaavan opettajan ja toimeksiantajan eli Savoni-ammattikorkeakoulun kanssa.

5.4 Aineiston keruu

Aineiston keruu tapahtui Webropol-verkkokyselyllä (LIITE 2.), joka lähetettiin kaikille Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille sähköpostitse. Kyselyyn oli varattu viikko vastaamisaikaa, jotta vastaukset saataisiin mahdollisimman pian. Verkkokysely on nykyaikainen ja helppo tapa tavoittaa vastaajat. Verkkokyselyyn vastaaminen on vastaajille myös hyvin vaivatonta ja nopeaa. Linkki lähetettiin opiskelijoille saatekirjeen (LIITE 3.) kanssa. Saatteesta kävi ilmi tutkimuksen aihe, tarkoitus ja vastaaminen täysin anonymisti. Tutkimukseen otettiin kaikki sosiaali- ja terveysalan opiskelijat mukaan, jotta tutkimuksen vastaukset olisivat mahdollisimman kattavat. Heikkilän (2014) mukaan tutkimuksen validiudesta kertoo tarkka suunnittelu ja kattava tiedonkeruu. Kysymykset ja väittämät on koostettu aiheeseen liittyvän kirjallisuuden perusteella. Kysymykset pyrittiin koostamaan niin, että ne olisivat mahdollisimman kattavia ja sisältäisivät tunnetta ja tietoa mittaavia kysymyksiä, joiden perusteella saadaan tietoa vastaajien asenteista.

Kysely testattiin testiryhmälle ennen varsinaisen kyselyn jakamista. Testiryhmänä toimi vuonna 2020 aloittaneet Savonia ammattikorkeakoulun bioanalyttikko-opiskelijat (n = 52). Testauksessa ei ilmennyt teknistä korjattavaa. Testauksen mukaan kyselyyn oli selkeä vastata ja kysymykset olivat helposti ymmärrettävissä, joten virallinen kyselylomake voitiin lähettää tekemättä siihen muutoksia.

5.5 Aineiston analysointi

Aineistoa analysoitiin Excel-taulukoiden ja erilaisten kuvaajien avulla. Analysoinnissa hyödynnettiin prosenttilukuja ja havaintojen lukumäärää (n). Tässä työssä ei ole tehty tilastollisia testejä, koska niiden ei koettu olevan tarpeellisia aineiston analyysissa. Webropol-ohjelmassa on mahdollista tar-

kastella aineistoa monimuuttujamenetelmällä, jolloin pystytään tarkastelemaan yhtäaikaaisesti useiden muuttujien välisiä yhteyksiä. Aineiston perusteella tehdyissä taulukoissa ja kuvaajissa on nähtävillä kerätty aineisto hyvin havainnollistavina prosenttilukuina. Aineiston analysointiin käytettiin myös keskiarvoa (KA) ja mediaania. Heikkilän (2014) mukaan keskiarvo kertoo keskiarvon kaikista havaintoarvoista ja se lasketaan jakamalla havaintoarvojen summa havaintoarvojen määrällä. Mediaani kertoo paremmin vastausten jakautumisesta, mikäli jossain kysymyksessä vastausten hajonta oli suurta. Mediaani kertoo kaikkien vastausten keskimmäisen arvon, kun vastaukset on laitettu suuruusjärjestykseen (Heikkilä 2014).

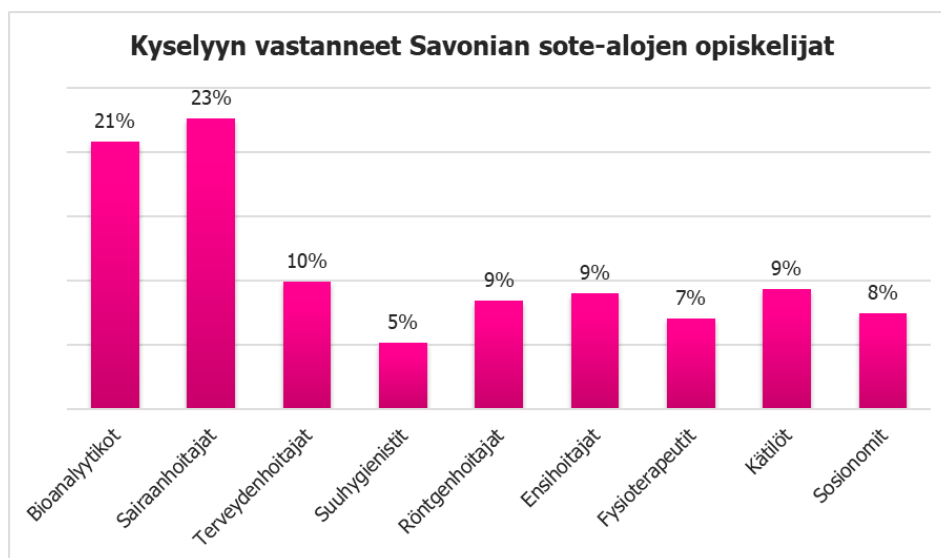
Aineistoa analysoidessa käytettiin eräänä menetelmänä tyypittelyä. Aineistoa ryhmiteltiin mielenkiintoisiin seikkoihin, eli tässä tapauksessa aineistosta valittiin kysymyksiä tai mielipiteitä, jotka olivat erottuvia tai nousivat esiin. Avoimien kysymysten vastauksia teemoitettiin ja kerättiin aineistosta sitaatteja ja näin nostettiin tutkimusten tulosten esittelyssä esiin tutkimuskysymysten kannalta oleellisia kokonaisuuksia (Jyväskylän yliopisto 2009).

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Vastaajien taustatiedot

Kyselyyn vastasi 212 Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijaa. Kysely lähetettiin hieman yli 1000:lle Savonian Sote-alan opiskelijalle. Vastausprosentti oli n. 21 %. Vastaajista 86 % oli naisia ja miehiä 13 %. Loput noin 1 % vastaajista luokittelivat itsensä muun sukupuolisiksi tai eivät halunneet kertoa sukupuoltaan. Vastaajien sukupuolijakauma oli lähes identtinen THL:n tutkimuksen mukaan. THL:ssä toimivan Tasa-arvotiedon keskuksen julkaiseman työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2022 terveys- ja sosiaalipalveluissa työskenteli 85 % naisia ja 15 % miehiä (THL 1 2023.).

Vastaajista 58 % oli 20–29- vuotiaita. Seuraavaksi suuri ikäryhmä oli 30–39 – vuotiaat 19,8 % ja melkein saman verran oli yli 40-vuotiaita 16,5 %. Alle 20- vuotiaita oli selvästi vähiten 5,7 %. Saamamme tulokset vastaavat Tilastokeskuksen (2012) tekemää tutkimusta, josta kävi ilmi ammattikorkeakoulujen uusien opiskelijoiden mediaani-ikäryhmä, joka oli 20-vuotiaat, ja iän keskiarvo oli 26 vuotta. Kuvassa 1. on kuvattu vastaajien jakaumaa eri sote-alojen välillä. Vastaajista suurin osa oli sairaanhoitajia (23 %) ja bioanalytikoita (21 %). Seuraavaksi eniten vastauksia tuli terveydenhoitajaopiskelijoilta (10 %), muilta koulutusaloilta vastaajia oli alle 10 %.

KUVA 1. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden jakauma koulutusalan mukaan.

Vastaajista 65 %:lla ei ollut aikaisempaa tutkintoa sosiaali- ja terveysalalta, kun taas 35 %:lla oli aikaisempi sosiaali- ja terveysalantutkinto. Aikaisempi tutkinto ei suoranaisesti vaikuttanut vastaajien tietoisuuteen alalla vaadittavista rokotuksista, sillä 77 % vastaajista olivat tietoisia rokotuksista ja 23 % vastaajista eivät tieneet alalla vaadittavista rokotuksista ennen koulutukseen hakeutumista.

6.2 Opiskelijoiden rokotustietämys ja -asenteet

Taulukossa (LIITE 1.) on esitetty kaikkien vastaajien vastausten jakaumaa erilaisissa rokotustietämyksistä ja -asenteista mittaavissa väittämässä. Taulukossa näkyy havaintojen lukumäärä (n-luku), pro-

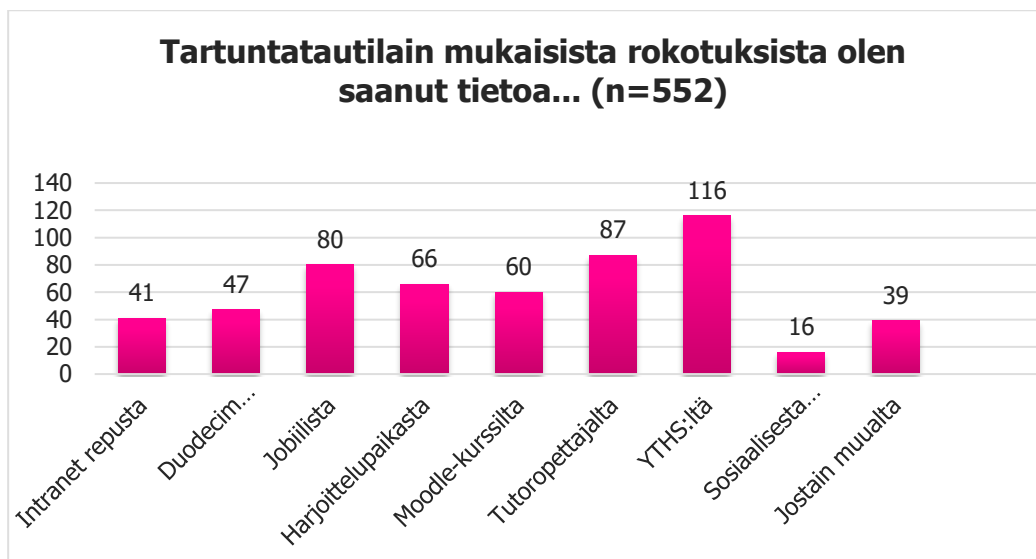
senttiluvut, sekä vastausten keskiarvo ja mediaani. Kyselyssä käytettiin Likertin asteikkoa 1–5. Vastauksissa 1= täysin samaa mieltä, 2= jokseenkin samaa mieltä, 3= ei mielipidettä, 4= jokseenkin eri mieltä ja 5= täysin eri mieltä.

Tartuntatautilain vaatimista rokotteista ja rokotusohjelman mukaisista rokotuksista oltiin pääosin tietoisia, sillä vastaajista yli 80 % vastasi olevansa jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä väitteiden kanssa. Mediaani (1) ja keskiarvo (1,6) kertovat myös vastaajien rokotuksiin liittyvien tietojen olevan pääosin hyvällä tasolla. Rokotteiden tehosta ja vaikuttavuudesta oltiin pääosin tietoisia (86 %). Kansallisen rokotusohjelman ja rokotteiden toimivuuteen luotetaan, koska vastaajista lähes 89 % olivat vastanneet olevansa täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä. Rokotusten ottamista fyysisen kivun tai mahdollisten haittavaikutusten takia ei juurikaan pelätty mediaanin ja keskiarvon mukaan. Kuitenkin osa vastaaja pelkäsi haittavaikutuksia (n. 20 % vastaajista) ja osa (10 %) vastaajista pelkäsi rokotuksen ottamista fyysisen kivun takia. Hieman yli 90 % vastaajista oli täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä rokotteiden suojelevuutta koskevassa väitteessä. Rokotteiden uskotaan suojaavan potilaita ja itseä tartuntataudeilta sekä hyödyt koettiin suuremmiksi kuin haitat. Suurin osa (n. 85 %) vastanneista oli sitä mieltä, että on hyvä asia, että opiskelijat ovat rokotettuja ennen harjoitteluun menemistä, sekä ymmärtävät miksi työelämässä vaaditaan tartuntalain mukaiset rokotukset (n. 92 %).

6.3 Tiedonsaanti sosiaali- ja terveysalalla vaadituista rokotteista

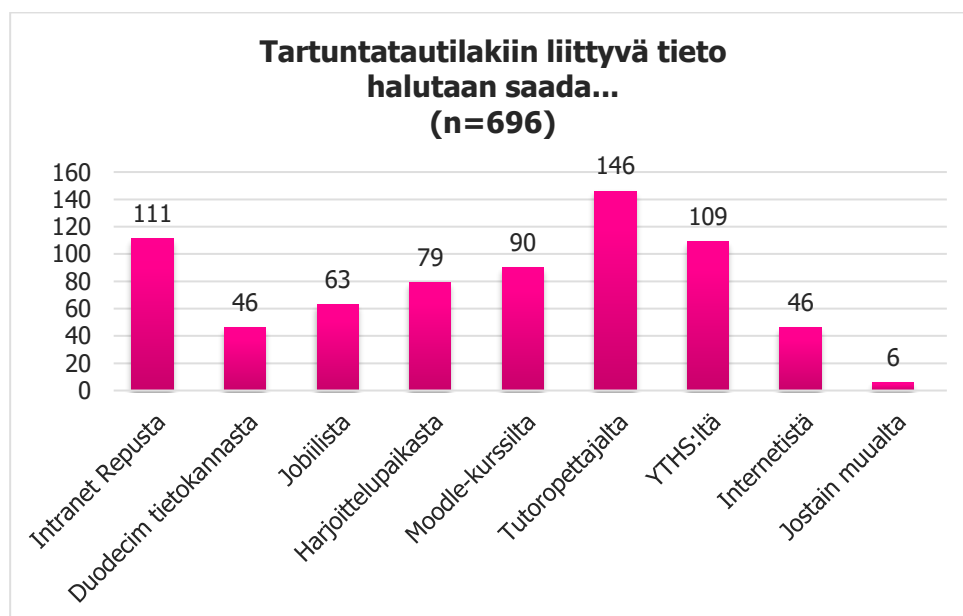
Hajontaa vastauksissa oli eniten kokemuksessa riittävästä tiedonsaannista tartuntatautien osalta ammattikorkeakoulun aikana. 25 % vastaajista koki saaneensa riittävästi tietoa tartuntatautilain mukaisista rokotuksista. 34,4 % vastaajista oli jokseenkin samaa mieltä. 9,4 % vastaajista ei ollut mielipidettä asiaan. Jopa 22,6 % vastaajista olivat jokseenkin erimieltä riittävästä tiedon saannista ja 8,5 % koki, etteivät olleet saaneet lainkaan tarpeeksi tietoa. Kuitenkin vastaajat, joilla oli aikaisempi sosiaali- ja terveysalantutkinto (34,9 %) olivat pääsääntöisesti tietoisempia tartuntatautilain mukaisista rokotuksista ennen opiskelua. He kokivat pääsääntöisesti saaneensa tarpeeksi tietoa ammattikorkeakouluopintojen aikana, kuin vastaavasti ne, joilla ei ollut aikaisempaa tutkintoa (65,1 %).

Eniten tietoa tartuntatautilain mukaisista rokotuksista oli saatu Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiöltä, YTHS:ltä. Seuraavaksi eniten tietoa saatiin tutoropettajalta ja harjoittelupaikkavarauksjärjestelmästä Jobiilista (Kuva 2.). Työelämän harjoittelupaikasta koettiin myös saavan tietoa tartuntatautilain mukaisista rokotuksista. Vähiten tietoa koettiin olevan saatavilla sosiaalisessa mediassa, Savonian opiskelijoiden Intranet Repussa ja Duodecim tietokannassa. Avoimeen kysymykseen vastanneiden opiskelijoiden vastauksista nousi esille, että tietoa on saatu myös oman työn kautta työnantajalta, kave-reilta, muilta opettajilta kuin tutoropettajalta, THL:n nettisivuilta ja jopa tästä kyselystä.

KUVA 2. Vastaajien kokemus tiedonsaanti kanavasta, jota kautta on saanut ammattikorkeakoulun aikana tietoa tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin liittyen.

Tartuntatautilakiin liittyvää rokotustietoa vastaajat halusivat selvästi mieluiten opintojen alussa tutoropettajalta, sekä Intranet Repusta (Kuva 3.). Avoimeen kysymykseen vastanneet opiskelijat ovat toivoneet tietoa "viranomaistaholta (THL ym.)" ja oli myös ehdotettu rokotusasioiden kertaamista opintojen edetessä. Tiedonsaanti YTHS:n kautta koetaan myös mielekkääksi. Moodle-kurssi rokotteisiin liittyen, tieto suoraan työelämän harjoittelupaikasta tai Jobiilista ovat myös saaneet kannatusta. Vähiten vastaajia on halunnut saada tiedon suoraan internetistä tai Duodecim tietokannasta

KUVA 3. Vastaajien kokemus mieluisimmasta kanavasta tartuntatautilakiin liittyvien rokotusten tiedonsaannista.

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada ja tuottaa uutta tietoa Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden suhtautumisesta tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin. Tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden rokotustietämystä ja -asenteita, sekä minkä kanavan kautta kyselyyn vastanneet sosiaali- ja terveysalan opiskelijat ovat saaneet tai haluaisivat saada tietoa rokotuksista. Tarkoitukseen päästiin, sillä Webropol toimi tehokkaana välineenä tiedon keräämiseen, tiedon vertailuun, jonkin tasoiseen analysoimiseen ja mahdollistaen laajan vastaajajoukon osallistumisen tutkimukseen. Tavoitteeseen myös päästiin, koska kyselyllä saatiin kerättyä uutta tietoa Savonian sote-alan opiskelijoiden rokotetietoudesta ja -asenteista. Mikäli kyselylomakkeella olisi ollut enemmän avoimia kysymyksiä, olisi saatu enemmän kuvailevaa tietoa asenteista. Tutkimuksessa selvisi, että pääosin rokotteisiin suhtaudutaan positiivisesti ja rokotetietous koetaan olevan hyvällä tasolla. Mieluisimmat tiedonsaanti kanavat saatiin selville. Tutkimus pääsi tavoitteeseen, mutta tulokset eivät olleet kovin syvällisiä.

Suomalaiset suhtautuvat pääsääntöisesti rokotuksiin myönteisesti, kuten Launis (2013) on todennut julkaisussaan. Tämä oletus toistuu myös Savonian sote-alan opiskelijoiden vastauksissa. Lähdeaineistosta nousee esiin, että miehet olisivat naisia rokotevastaisempia (Wu, Tarimo, Gu, Ma, Mu 2021). Tässä Savonian opiskelijoille tehdyssä tutkimuksessa ei havaittu juurikaan eroja miesten ja naisten vastauksien välillä. Ainut kyselyn väittämä, jossa oli pientä hajontaa miesten ja naisten välillä oli ”pelkään rokotuksen ottamista (esim. kivun/neulan takia). Naisten keskiarvoinen vastaus oli 4,4, kun taas miesten 4,9, joten naiset olivat hieman pelokkaampia ja epäilevämpiä rokotuksia kohtaan, tämä havaittiin myös Neuman-Böhme ym. (2020) tutkimuksessa. Kyselyyn vastanneiden rokotusasenteet ja -tietoisuus olivat lähes identtiset iästä huolimatta. Häggblomin ym. (2019) tutkimuksen mukaan 20–29-vuotiaat nuoret olisivat kriittisempiä, kuin alle 20-vuotiaat ja yli 30-vuotiaat.

Tutkimuskysymyksiä olivat: Miten sosiaali- ja terveysalan opiskelijat suhtautuvat rokotuksiin? Mistä opiskelijat ovat saaneet tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin liittyvän tiedon? Millä tavalla he haluaisivat saada tietoa tartuntatautilain vaatimista rokotuksista? Vastauksista selvisi, että opiskelijat suhtautuvat rokotuksiin pääsääntöisesti positiivisesti, rokotteen ottamista ei pelätty ja rokotteet koettiin hyvänä asiana, sillä ne suojaavat potilasta sekä itseä. Tutkimuksen kannalta olisi ollut mielenkiintoista selvittää myös mistä opiskelijoiden asenteet ovat peräisin. Se voisikin olla mahdollinen jatkotutkimusaihe. Opiskelijat olivat saaneet tietoa tartuntatautilain mukaisista rokotuksista eniten YTHS:ltä ja seuraavaksi eniten tutoropettajalta. Vastajaat kokivat mieleisimmäksi tavaksi saada tietoa tutoropettajalta opintojen alussa, sekä tietoa haluttaisiin saada opiskelijoiden intranet Repusta. Kyselyssä opiskelijoiden tietoutta mitattiin kysymyksellä, jossa oli mahdollista itse arvioida omaa tietämystään, joten tulos ei välttämättä ole luotettava. Olisi voitu kartoittaa rokotuksiin liittyvää tietoa oikein tai väärin väittämien avulla, jolloin tietoisuudesta olisi saanut realistisemmän kuvan. Näillä tutkimuksesta saaduilla tiedoilla Savonia voi kehittää opiskelijoiden tiedonsaantia ja tietämystä rokotuksiin liittyen.

Tutkimuksen tavoite oli kehittää Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille annettavaa rokotetietoutta tutkimuksessa saadun uuden tiedon pohjalta. Vastausprosentti jäi kuitenkin matalaksi, jolloin

tutkimus edustaa nyt vain yhtä viidesosaa Savonian sosiaali- ja terveysalan opiskelijoista. Tutkimustuloksista jaetaan kooste Savonian opettajille ja opiskelijapalveluun sähköpostitse, jolloin he voivat tulevaisuudessa kehittää tiedottamistaan, omaa opetustaan ja opetuskanavia sellaisiksi, jotka koetaan opiskelijoiden keskuudessa mielekkäimmiksi. Opiskelijoiden intranet Reppussa on olemassa jo tietoa rokotuksista, mutta se ei ole saavuttanut opiskelijoita tai on liian hankalasti löydettävissä. Tulevaisuudessa Intranet Reppua voisi päivittää ja laittaa tiedot tartuntatautilain mukaisista rokotuksista helpommin saatavaksi. Tavoitteeseen siis päästiin. Jatkotutkimus tai kehitystyön aiheena voisi olla jonkin tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin liittyvän nettimateriaalin kokoaminen opetuksen tueksi tai kvalitatiivisen tutkimuksen teko asenteisiin ja asenteiden syntyyn vaikuttaviin tekijöihin liittyen.

7.2 Opinnäytetyön merkitys ja hyödynnettävyys

Savonia saa kyselyn perusteella arvokasta tutkimustietoa opiskelijoiden rokotustietoisuudesta ja asenteista rokotuksia kohtaan. Kyselystä saadaan myös tietoa minkä kanavan kautta opiskelijat mieluiten tietoa haluaisivat, mikäli sitä lisää kaipaisivat. Tulevaisuudessa Savonian on mahdollista järjestää opiskelijoille rokotustietoa heille sopivimman kanavan kautta, mikäli siihen koetaan tarvetta. Tulosten mukaan tietoa oli saatu eniten YTHS:ltä, mutta tietoa haluttaisiin saada tutoropettajalta jo heti opiskeluiden alkuvaiheessa. Noin kolmannes (32 %) vastanneista koki olleensa jokseenkin erimielistä riittävästä tiedonsaannista tai eivät olleet saaneet tarpeeksi tietoa rokotuksista opiskeluiden aikana. Saamiemme vastausten perusteella Savonia voisi huomioida enemmän rokotetiedotuksessa opiskelijat, joilla ei ole aikaisempaa koulutusta sosiaali- ja terveysalalta. Heillä tietämys ei ollut samalla tasolla kuin aikaisemmin alalla työskennelleillä tai opiskelleilla opiskelijoilla.

Esittelemme työn ja tutkimustulokset Savonian sosiaali- ja terveysalan hyvinvointikonferenssissa. Hyvinvointikonferenssi antaa mahdollisuuden jakaa tutkimuksen tulokset laajalle yleisölle. Hyvinvointikonferenssi on koko Savonian henkilöstön ja opiskelijoiden saatavilla. Konferenssia varten kuvattava video antaa meille mahdollisuuden kehittää esiintymistaitojamme, jakaa asiantuntemustamme ja saada tunnustusta työstämme. Tutkimustulokset voidaan ottaa käytäntöön Savonia-ammattikorkeakoulussa. Tulokset jaetaan opettajille sähköpostitse, jolloin toimiessaan tutoropettajina he voivat hyödyntää tutkimustuloksia ja pyrkiä tiedottamaan omia opiskelijoitaan mahdollisimman hyvin opintojen alussa tartuntatautilain mukaisista rokotuksista.

Tutkimustulostemme perusteella voisi jatkossa tutkia vielä tarkemmin jotakin esiin nousutta osa-alueita. Tätä tutkimusta voisi tulevaisuudessa jatkaa kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä ja esimerkiksi haastatteleamalla opiskelijoita, jotta saataisiin laajaa kuvailevaa tietoa opiskelijoiden asenteista. Yhdistämällä määrällisen ja laadullisen tutkimuksen voitaisiin saada monipuolisempi kuva opiskelijoiden suhtautumisesta rokotuksiin. Tulosten perusteella voisi myös tehdä kehitystyön ja kehittää opiskelijoille tarvittaessa lisää opetusmateriaalia tai vaikka posterin rokotusten hyödyistä sosiaali- ja terveysalalla. Eri sosiaali- ja terveysalojen opiskelijoiden rokotekattavuutta voisi myös vertailla. Voisi tutkia myös syvemmin mistä opiskelijoiden asenteet ja uskomukset ovat peräisin. Tutkimuksemme voi lisätä tietoisuutta, ymmärrystä ja avointa keskustelua tartuntatauteihin ja rokotuksiin liittyvissä kysymyksissä.

7.3 Etiikka ja luotettavuus

Tutkimuksessa noudatetaan tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita ja hyvä tieteellinen käytäntö ohjetta. Tutkimus noudattaa yleisiä eettisiä periaatteita, kuten tutkittavien ihmisarvon kunnioitusta, sanan vapautta ja oikeutta yksityisyyteen (TENK 2023). Kyselyyn vastaaminen ei saa aiheuttaa vastaajille merkittäviä riskejä, haittoja tai vahinkoa. Tutkimukseen vastaaminen oli jokaiselle opiskelijalle vapaaehtoista, eikä vastaamatta jättämisestä aiheutunut mitään seuraamuksia. Kyselyyn vastaamisen pystyi keskeyttämään milloin tahansa. Kyselyn saatekirjeessä kerrottiin TENK:in ohjeiden mukaisesti tiivistettynä tutkimuksen sisällöstä, henkilötietojen käsittelystä sekä vastausten käsittelystä ja hävittämisestä. Tutkimukseen osallistui vain täysi-ikäisiä ihmisiä, jotka ovat kykeneviä päättämään itse omasta osallistumisestaan. Henkilötietojen perusteella ei voida tutkimuksessa tunnistaa ketään vastaajaa.

Tutkimuksessa noudatettiin tutkimusetiikkaa paneutumalla tutkimusaiheeseen perusteellisesti, jolloin pystyttiin tuottamaan varmasti luotettavaa tietoa. Tutkimus ei tuota vahinkoa tai loukkaa tutkimukseen osallistuvia opiskelijoita anonymiteetin vuoksi ja tutkimuksessa suhtaudutaan muiden tuottamaan materiaaliin arvostaen ja lähteet merkitään asianmukaisesti (TENK 2023). Tutkimusta varten haettiin Savonialta tutkimuslupa. Webropol-kysely validoitiin testiryhmän avulla ja mikäli olisi ilmennyt kehitysehdotuksia, kyselyä olisi voitu parannella. Raportti käytettiin Turnit plagioinnin tarkastusohjelmassa ennen lopullista palautusta.

Webropol-kyselyssä mielipideosiossa vastausvaihtoehdot olivat; täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, ei mielipidettä, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä. Täysin samaa mieltä ja jokseenkin samaa mieltä tulkittiin positiivisiksi vastauksiksi ja jokseenkin eri mieltä ja täysin erimieltä negatiivisiksi. Ei mitään mieltä on hieman tulkinnan varainen vastaus, mutta voidaan olettaa, ettei vastaaja ole osannut tai halunnut vastata kysymykseen.

Kyselylomake täytettiin sähköisesti, jolloin vastaaminen on ollut helppoa ja voidaan olettaa kaikkien halukkaiden pystyvän vastaamaan kyselyyn. Sähköiseen kyselylomakkeeseen on voinut tulla näppäily- tai huolimattomuusvirheitä, mutta kyselyyn vastasi 212 sote-alan opiskelijaa, jolloin muutamat virheelliset vastaukset eivät vaikuta merkittävästi tulokseen. Tavoitteena oli saada vastauksia kaikilta Savonian sosiaali- ja terveystieteiden koulutusaloilta, jotta tulokset olisivat yleistettäviä ja tutkimus voidaan ajatella olevan luotettava ja määrällisen tutkimuksen kriteerit täyttävä. Vastauksia saatiin jokaisen sosiaali- ja terveystieteiden koulutusalan opiskelijoilta, mutta otos jäi toivottua pienemmäksi. Otos ei ollut riittävä, johon mahdollisesti vaikutti kyselyn huono ajankohta. Kysely lähetettiin kesäkuun alussa, joka varmasti vaikutti negatiivisesti vastausprosenttiin. Vastausprosenttia olisi voitu yrittää kasvattaa lähettämällä kyselylinkki uudelleen opiskelijoille esimerkiksi syyskuussa, kun uusi lukukausi alkaa ja opiskelijat ovat oletettavasti enemmän sähköpostin äärellä, kuin kesän alussa.

Määrällinen tutkimusmenetelmä sopi hyvin tähän tutkimukseen, koska tarkoituksena oli saada numeerisia tuloksia asenteista ja opiskelijoiden rokotuksiin liittyvistä tiedoista. Niiden perusteella tehtiin taulukoita ja kuvaajia. Määrällisen menetelmän avulla pystyttiin paneutumaan tulosten tieteelliseen tarkkuuteen ja vertailtavuuteen. Laadullista menetelmää hyödynnettiin muutamassa avoimessa kysymyksessä, joka oli riittävä tähän tutkimukseen. Mikäli tutkimuksessa olisi haluttu saada enemmän

tietoa mistä rokotuksiin liittyvät asenteet ovat peräisin ja miksi, olisi voitu hyödyntää enemmän avoimia kysymyksiä ja laadullista menetelmää.

Luotettavuuteen vaikuttaa kysymysten oikein ymmärtäminen ja kysely pyrittiin luomaan niin, ettei kysymyksiä voi ymmärtää kuin yhdellä tavalla ja niin etteivät kysymykset olisi johdattelevia. Kysymykset suunniteltiin aiheeseen liittyvien tutkimusartikkelien ja kirjallisuuden pohjalta, joka lisää osaltaan tutkimuksen luotettavuutta. Luotettavuutta korostaa myös kyselyn validointi pienellä testiryhmällä.

Tutkimuksen tarkoituksena oli saada ja tuottaa uutta tietoa Savonian sote-alan opiskelijoiden suhtautumisesta tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin ja selvittää opiskelijoiden rokotustietämystä ja asenteita. Vastausten perusteella saatiin tietoa opiskelijoiden asenteista rokotuksia kohtaan, mutta rokotustietämystä mittaavat kysymykset olivat lähinnä vastaajien omia arvioita. Kyselyssä olisi voinut olla enemmän vastaajien tietoa mittaavia niin sanottuja faktaan perustuvia, oikein väärin -väittämiä, jolloin olisi tullut ilmi vastaajien realistisempi tiedon taso. Lisäksi avoimella kysymyksellä asenteisiin liittyen olisi saatu mahdollisesti enemmän näkökulmia asenteisiin liittyen. Tutkimuksen tavoite saavutettiin. Tavoite oli selvittää, minkä kanavan välityksellä tiedonsaanti ja ohjaus tartuntatautilain mukaisiin rokotuksiin liittyen olisi opiskelijoille mielekkäintä ja saimme siihen selvät vastaukset. Intranet Reppu ei vastaushetkellä ollut paikka, josta kovin moni olisi kokenut saavansa tietoa. Vastaajat kuitenkin toivoisivat saavansa Repusta tiedon ja tulevaisuudessa Reppuun voisi lisätä sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita varten selkeästi saataville tietoa tartuntatautilain vaatimista rokotteista harjoitteluja ja työelämää varten. Avoimeen kohtaan tuli myös hyviä näkemyksiä.

7.4 Ammatillinen kasvu

Bioanalytikkoliiton julkaisun mukaisesti jokaisella bioanalytikolla on velvollisuus haluta oppia uutta, kehittyä ja kehittää omaa ammattiaan ja ammattitaitoaan (Suomen Bioanalytikkoliitto ry). Opinnäytetyötä tehdessä kehitimme itseämme tiedonhaun saralla, perehdyimme alaan liittyvään kirjallisuuteen ja tutkimuksiin käyttäen erilaisia tietokantoja mm. PubMed, Chinal, Finna.

Pystyimme tuottamaan uutta tieteellistä tietoa kyselymme pohjalta. Opimme suunnittelemaan, keräämään, analysoimaan ja raportoimaan tutkimustietoa. Osa aineistosta, jota keräsimme, oli vieraskielistä, joten saimme harjoitusta englannin kielessä ja alaan liittyvä sanavarastomme kehittyi. Vertailimme eri tutkimusmenetelmiä ja valitsimme kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän. Määrällisessä tutkimuksessa tiedon keruu tapahtuu kyselyn avulla, joten olemme saaneet kokemusta ja varmuutta kyselyn tekemisestä ja analysoinnista Webropol- kyselytyökalulla. Kysely toteutettiin yhteistyössä muiden terveydenhuollon ammattiryhmien kanssa, joka kuuluu myös Savonian osaamistavoitteisiin (Savonia-ammattikorkeakoulu b). Tartuntatautilaki (1227/2016, 48 §) määrittää koko sote-alalla työskentelevien rokottautumista, jotenka saimme tärkeää tietoa tulevaisuutta varten. Tulevaisuudessa voidaan hyödyntää rokotuksiin liittyvää osaamista kertomalla tietoa tartuntatautilaista esimerkiksi sote-alalla työskenteleville työkavereille tai opiskelijoille. Meillä on tietoa erilaisista näkemyksistä ja ajatuksista rokotteisiin liittyen perehdyttyemme rokotuksiin liittyviin tutkimuksiin ja artikkeleihin.

Savonian bioanalytiikan tutkinto-ohjelman mukaan asiantuntijuus kehittyy tietoja syventämällä (Savonia-ammattikorkeakoulu c). Tutkimus prosessin edetessä tiedot ja taidot syvenivät sitä mukaa, kun aihetta työstettiin. Kyselyn laatimisesta opimme, että kysely kannattaa lähettää ensin arvioitavaksi pienemmälle ryhmälle, jotta saataisiin mahdollisia parannusehdotuksia ennen kuin kysely lähetetään suurelle yleisölle. Lisäksi vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitomme ovat kehittyneet yhdessä opinäytetyötä tehdessä, sekä itsenäinen työskentelytapa ja organisointi on kehittynyt. Olemme huomanneet kuitenkin haasteita työn tasapuolisessa tekemisessä, sillä parityöskentelyssä on aina vaarana, ettei työt jakaannu tasan tai aikataulutuksessa voi syntyä ongelmia. Opinnäytetyöprosessi lisäsi asiantuntemustamme tartuntalakiin kuuluvista rokotuksista ja kuinka opiskelijat niihin suhtautuvat. Tämä asiantuntemus on hyödyllinen, kun tulevaisuudessa työskentelemme bioanalyttikkoina sosiaali- ja terveysalalla.

LÄHTEET

- Alaniska, Hanna 2006. Opiskelija opetuksen laadunarvioinnissa. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisu 16 (13). Pdf-tiedosto. http://karvi.fi/app/uploads/2015/01/KKA_1606.pdf. Viitattu 4.5.2023.
- Bednarczyk, Robert 2018. Addressing HPV vaccine myths: practical information for healthcare providers. *Hum Vaccin Immunother.* 15 (7-8), 1628–1638. Viitattu 16.11.2022.
- Haviari, Skerdi, Bénet, Thomas, Saadatian-Elahi, Mitra, André, Philippe, Loulergue, Pierre & Vanhems, Philippe 2015. Vaccination of healthcare workers: A review. *Hum Vaccin Immunother* 11 (11), 2522-37. doi: 10.1080/21645515.2015.1082014. Viitattu 6.6.2023.
- Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. 9.uud.p. Helsinki: Edita Publishing Oy. Pdf-tiedosto. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>. Viitattu 4.6.2023.
- Hiltunen, Leena 2009. Validiteetti ja reliabiliteetti. Jyväskylän yliopisto Graduryhmä 18 (2009). Pdf-tiedosto. http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/validius_ja_reliabiliteetti.pdf. Viitattu 10.4.2023
- Hägglöm, Tony, Oksi, Jarmo, Rintala, Esa 2019. Terveysthuollon henkilöstön asenteet influenssa rokotuksia kohtaan. *Lääkärilehti* 74 (4), 187–197. <https://www-laakarilehti-fi.ezproxy.savonia.fi/tieteessa/alkuperaistutkimukset/terveydenhuollon-henkiloston-asenteet-influenssarokotusta-kohtaan/>. Viitattu 2.3.2023
- Jian, Wu, Quanman, Li, Clifford, Silver Tarimo, Meiyun, Wang, Jianqin, Gu, Wei, Wei, Mingze, Ma, Lipei, Zhao, Zihan, Mu & Yudong, Miao 2021. COVID-19 Vaccine Hesitancy Among Chinese Population: A Large-Scale National Study. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fimmu.2021.781161/full>. Viitattu 5.8.2023
- Karlsson, Linda Cecilia, Lewandowsky, Stephan, Antfolk, Jan, Salo, Paula, Lindfelt, Mikael, Oksanen, Tuula, Kivimäki, Mika & Soveri, Anna 2019. The association between vaccination confidence, vaccination behavior, and willingness to recommend vaccines among Finnish healthcare workers. *PLoS One.* 2019; 14(10). <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6822763/>. Viitattu 12.7.2023.
- Kettunen, Jyrki 2018. Selvitä, tarvitseeko tutkimuksellesi luvan. Verkkajulkaisu. Päivitetty 24.7.2019. <https://vastuullinentiede.fi/fi/tutkimuksen-suunnittelu/selvita-tarvitsetko-tutkimuksellesi-luvan>. Viitattu 18.11.2023.
- Jyväskylän yliopisto 2009. Aineiston analyysimenetelmät. Verkkajulkaisu. Jyväskylän yliopisto. Päivitetty 11.6.2009. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat>. Viitattu 11.11.2023.
- Launis, Veikko 2013. Tieto vai mutu rokotuspäätöksen pohjana. *Läketieteellinen aikakauskirja Duodecim.* 2013;129(22):2413–9. <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2013/22/duo11326>. Viitattu 2.3.2023.
- Neumann-Böhme, Sebastian, Varghese, Nirosha Elsem, Sabat, Iryna, Barros, Petro Pita, Brouwer, Werner, Van Exel, Job, Schreyögg, Jonas & Stargard, Tom 2020. Once we have it, will we use it? A European survey on willingness to be vaccinated against COVID. *Eur. J. Health Econ.* 2020; 21:977–982. doi: 10.1007/s10198-020-01208-6. Viitattu 4.3.2023.
- Nurmi, Johanna, Vuolanto, Pia, Järvinen, Katri-Maria 2023. Sosiaaliläketieteellinen aikakauslehti. 60: 23–37. Pdf-tiedosto. https://www.researchgate.net/publication/368758418_Sairaanhoitajien_terveydenhoitajien_ja_katiloiden_suhtautuminen_rokotteisiin. Viitattu 4.3.2023.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019. Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto. Raportit ja selvitykset 15.10.2019. <https://okm.fi/documents/1410845/4154572/Korkeakoulujen+tilannekuvaraportti/7c8ab5b4-62ee-1dd6-57ee-4d040075e200>. Viitattu 3.5.2023.

- Opinkirjo julkaisuaika tuntematon. Aineiston analysointi ja tulosten visualisointi. Verkkojulkaisu. <https://opinkirjo.fi/tutkimuksen-perusteet/aineiston-analysointi/>. Viitattu 11.11.2023.
- Rytty, Suvi 2020. Rokotusvastaisuus historiallisena ilmiönä 1900-luvun alun Suomessa. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti 57 (3). <https://journal.fi/sla/article/view/91133>. Viitattu 4.3.2023.
- Savonia-Ammattikorkeakoulu a. Julkaisuaika tuntematon. Tutustu Savoniaan. Verkkojulkaisu. <https://www.savonia.fi/tutustu-savoniaan/>. Viitattu 1.6.2023.
- Savonia-ammattikorkeakoulu b. julkaisuaika tuntematon. TB20SP Bioanalyytikon tutkinto-ohjelma. Osaamisen tavoitteet. Verkkojulkaisu. <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja-hakeminen/opetussuunnitelmat/?yks=KS&krtid=1343&tab=2>. Viitattu 17.11.2023.
- Savonia-ammattikorkeakoulu c. julkaisuaika tuntematon. TB20SP Bioanalyytikon tutkinto-ohjelma. Asiantuntijuuden kehittyminen. Verkkojulkaisu. <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja-hakeminen/opetussuunnitelmat/?yks=KS&krtid=1343&tab=4>. Viitattu 17.11.2023.
- Storey, Doug 2022. COVID-19 Vaccine Hesitancy. Glob Health Sci Pract 28; 10(1). <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8885344/>. Viitattu 4.6.2023.
- Suomen bioanalytikkoliitto ry. Julkaisuaika tuntematon. Mikä ihmeen bioanalytikko. Verkkojulkaisu. <https://www.bioanalytikkoliitto.fi/mika-ihmeen-bioanalytikko/>. Viitattu 17.11.2023.
- Tartuntatautilaki 1227/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161227>. Viitattu 10.4.2023.
- TENK 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö. Päivitetty 9.10.2023. <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk> Viitattu 16.11.2023
- THL 2020. Sosiaali- ja terveysalan henkilöstön rokotuksista kysyttyä. Verkkojulkaisu. Päivitetty 18.6.2023. <https://thl.fi/fi/web/infektiaudit-ja-rokotukset/tietoa-rokotuksista/eri-kohderyhmien-rokottaminen/sosiaali-ja-terveysalan-henkiloston-rokotukset/sosiaali-ja-terveysalan-henkiloston-rokotuksista-kysyttya>. Viitattu 17.11.2023.
- THL 2022. Opiskelijoiden tartuntavaara ja hepatiitti B –rokotukset. Verkkojulkaisu. Päivitetty 13.6.2022. <https://thl.fi/fi/web/infektiaudit-ja-rokotukset/rokotteet-a-o/hepatiittirokotteet/hepatiitti-b-rokote/topiskelijoiden-tartuntavaara-ja-hepatiitti-b-rokotukset>. Viitattu 10.4.2023.
- THL 2023a. Ammattialojen sukupuolen mukainen segregatio. Verkkojulkaisu. Päivitetty 10.11.2023. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/tyo-ja-toimeentulo/ammattialojen-sukupuolen-mukainen-segregatio>. Viitattu 20.10.2023.
- THL 2023b. Sosiaali- ja terveysalan henkilöstön rokotukset. Verkkojulkaisu. Päivitetty 24.1.2023. <https://thl.fi/fi/web/infektiaudit-ja-rokotukset/tietoa-rokotuksista/eri-kohderyhmien-rokottaminen/sosiaali-ja-terveysalan-henkiloston-rokotukset>. Viitattu 10.4.2023.
- Työterveyshuoltolaki 1383/2001. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011383>. Viitattu 24.1.2023.
- Vilkka, Hanna 2007. Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet. Pdf-tiedosto. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf. Viitattu 10.9.2023
- Väliverronen, Esa, Sivelä, Jonas, Nohynek, Hanna 2020. Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti, 57 (3), 256–265. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141223/Suomalaisten%20suhde%20rokotuksiin.pdf?sequence=1>. Viitattu 9.5.2023.
- YTHS. julkaisuaika tuntematon. Sote-alan rokotusohjeet. <https://www.yths.fi/palvelut/tartuntatauti-ehkaisy/tartuntatauti-ja-rokotusohjeistus/rokotusohjeet/>. Viitattu 17.11.2023.

LIITE 1: KESKEISIMMÄT TUTKIMUSTULOKSET

	Täysin samaa mieltä 1		Jokseenkin samaa mieltä 2		Ei mielipidettä 3		Jokseenkin eri mieltä 4		Täysin eri mieltä 5		KA	Mediaani
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%		
Väittämät												
Tiedän mitä rokotuksia tartuntatautilaki vaatii sosiaali- ja terveysalan opiskelijalta.	115	54,2	81	38,2	1	0,5	8	3,8	7	3,3	1,6	1,0
Tiedän mitä rokotuksia kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluu.	82	38,7	101	47,6	1	0,5	20	9,4	8	3,8	1,9	2,0
Tiedän mihin rokotteiden teho/vaikuttavuus perustuu.	106	50,0	77	36,3	6	2,8	15	7,1	8	3,8	1,8	1,5
Koen saaneeni ammattikorkeakoulun aikana riittävästi tietoa tartuntatautilain mukaisista rokotuksista.	53	25,0	73	34,4	20	9,4	48	22,6	18	8,5	2,6	2,0
Luotan rokotteiden ja kansallisen rokotusohjelman toimivuuteen.	141	66,5	47	22,2	5	2,4	13	6,1	6	2,8	1,6	1,0
Pelkään rokotuksien mahdollisia haittavaikutuksia.	10	4,7	34	16,0	15	7,1	90	42,5	63	29,7	3,8	4,0
Pelkään rokotuksen ottamista (esim. kivun/neulan takia).	8	3,8	16	7,5	5	2,4	26	12,3	157	74,1	4,5	5,0
Koen rokotusten hyödyn olevan suurempi, kuin niiden mahdolliset haitat.	136	64,2	48	22,6	10	4,7	13	6,1	5	2,4	1,6	1,0
Rokotusohjelman mukaiset rokotukset ovat ilmaisia ja se motivoi minua rokottautumaan.	141	66,5	41	19,3	17	8,0	6	2,8	7	3,3	1,6	1,0
Mielestäni on hyvä, että tartuntatautilain mukaiset rokotukset vaaditaan jo harjoitteluun mennessä.	147	69,3	32	15,1	11	5,2	14	6,6	8	3,8	1,6	1,0
Ymmärrän miksi työelämässä vaaditaan tartuntatautilain mukaiset rokotteet.	161	75,9	35	16,5	5	2,4	4	1,9	7	3,3	1,4	1,0
Rokotteet suojelevat minua itseäni.	159	75,0	35	16,5	5	2,4	8	3,8	5	2,4	1,4	1,0
Rokotteet suojelevat potilaita.	163	76,9	28	13,2	9	4,2	6	2,8	6	2,8	1,4	1,0

LIITE 2: WEBROPOL-KYSELY

SAVONIA**SOSIAALI- JA TERVEYSALAN OPISKELIJOIDEN SUHTAUTUMINEN
TARTUNTATAUTILAIN MUKAISIIIN ROKOTUKSIIN**

 Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Sukupuoli? *

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua kertoa

Ikä? *

- Alle 20 vuotta
- 20-29 vuotta
- 30-39 vuotta
- 40 vuotta tai enemmän

Koulutusala? *

- Bioanalytiikko
- Sairaanhoidaja
- Terveystenhoitaja
- Suuhygienisti
- Röntgenhoitaja
- Ensihoitaja
- Fysioterapeutti
- Katilö
- Sosionomi

Minulla on jo aikaisempi tutkinto sosiaali- ja terveysalalta *

Kyllä

Ei

Olitko tietoinen omalla alallasi vaadittavista rokotteista koulutukseen hakeutuessasi? *

Kyllä

En

Valitse vaihtoehto, joka kuvaa parhaiten omaa mielipidettäsi kuhunkin väittämään. *

	1. Täysin samaa mieltä	2. Jotseenkin samaa mieltä	3. Ei mielipidettä	4. Jotseenkin eri mieltä	5. Täysin eri mieltä
Tiedän mitä rokotuksia tartuntatautilaki vaatii sosiaali- ja terveysalan opiskelijalta. *	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän mitä rokotuksia kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluu. *	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän mihin rokotteiden teho/vaikuttavuus perustuu. *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen saaneeni ammattikorkeakoulun aikana riittävästi tietoa tartuntatautilain mukaisista rokotuksista. *	☐	☐	☐	☐	☐
Luotan rokotteiden ja kansallisen rokotusohjelman toimivuuteen. *	☐	☐	☐	☐	☐
Pelkään rokotuksien mahdollisia haittavaikutuksia. *	☐	☐	☐	☐	☐
Pelkään rokotuksen ottamista (esim. kivun/neulan takia). *	☐	☐	☐	☐	☐
Koen rokotusten hyödyn olevan suurempi, kuin niiden mahdolliset haitat. *	☐	☐	☐	☐	☐
Rokotusohjelman mukaiset rokotukset ovat ilmaisia ja se motivoi minua rokottautumaan. *	☐	☐	☐	☐	☐
Mielestäni on hyvä, että tartuntatautilain mukaiset rokotukset vaaditaan jo harjoitteluun mennessä. *	☐	☐	☐	☐	☐
Ymmärrän miksi työelämässä vaaditaan tartuntatautilain mukaiset rokotteet. *	☐	☐	☐	☐	☐
Rokotteet suojelevat minua itseäni. *	☐	☐	☐	☐	☐
Rokotteet suojelevat potilaita. *	☐	☐	☐	☐	☐

Mistä olet saanut tietoa opiskelijoille kuuluvista tartuntatautilain mukaisista rokotuksista ammattikorkeakoulu opintojesi aikana? *

- Opiskelijoiden intranet Repusta
- Duodecimin tietokannasta
- Jobiilista
- Harjoittelupaikasta
- Moodle-kurssilta
- Opintojen alussa tutoropettajalta
- YTHS:itä
- Sosiaalisesta mediasta
- Jostain muualta, mistä?

Mistä haluaisit saada tietoa rokotteisiin liittyvissä asioissa? *

- Opiskelijoiden intranet Repusta
- Duodecimin tietokannasta
- Jobiilista
- Harjoittelupaikasta
- Moodle-kurssilta
- Opintojen alussa tutoropettajalta
- YTHS:itä
- Internetistä
- Jollain muulla tavalla?

LIITE 3: SAATEKIRJE

SAVONIA AMK

SAATEKIRJE

Hyvä sosiaali- ja terveysalan opiskelija!

Olemme bioanalytikko-opiskelijat Linda Kymäläinen ja Satu Heimala. Teemme opinnäytetyötä Savonian sosiaali- ja terveysalanopiskelijoiden tiedoista ja asenteista tartuntatautilain vaatimia rokotuksia kohtaan. Toteutamme opinnäytetyömme määrällisenä tutkimuksen Wepropol -kyselyn avulla.

Opinnäytetyömme tavoite on selvittää opiskelijoiden asenteita rokotuksia kohtaan, rokotustietoisuuden määrää, mistä tietoa on mahdollisesti saatu ja mikäli informaatiota kaivattaisiin lisää, mitä kautta se koettaisiin hyödyllisimmäksi saada?

Osallistuminen opinnäytetyömme kyselyyn on täysin vapaaehtoista. Kysely toteutetaan anonymiteettiä noudattaen ja kyselyn vastauksia käytetään vain tähän opinnäytetyöhön. Kysely toteutetaan 5.6.-11.6.2023 välisenä aikana. Kyselyyn vastaamiseen menee noin 5min.

Kyselyyn pääset vastaamaan: <https://link.webpolsurveys.com/S/F928E61673FC02F4>

Kiitos osallistumisesta!

Ystävällisin terveisin,

Linda Kymäläinen ja Satu Heimala